BACCALAURÉAT GÉNÉRAL

ÉPREUVE D'ENSEIGNEMENT DE SPÉCIALITÉ

SESSION 2025

LANGUES, LITTÉRATURES ET CULTURES ÉTRANGÈRES ET RÉGIONALES

CATALAN

ÉPREUVE DU MERCREDI 18 JUIN

Durée de l'épreuve : **3 heures 30**

L'usage du dictionnaire unilingue non encyclopédique est autorisé.
La calculatrice n'est pas autorisée.

Dès que ce sujet vous est remis, assurez-vous qu'il est complet.
Ce sujet comporte 12 pages numérotées de 1/12 à 12/12.

Le candidat traite au choix le sujet 1 ou le sujet 2.
Il précisera sur la copie le numéro du sujet choisi.

Répartition des points

Synthèse	16 points
Traduction ou transposition	4 points

SUJET 1

Thématique : « Débats, conflits, défis »

1re partie : synthèse en langue catalane (16 points)

Vous élaborerez, en catalan, une synthèse du dossier documentaire ci-après, en 500 mots environ.
Vous pouvez organiser votre propos comme vous le souhaitez ou vous appuyer sur les trois temps suggérés ci-dessous.

Mostreu com aquest dossier il·lustra diferents conseqüències de la guerra.

Mostreu com els documents evoquen solucions per actuar contra el patiment dels infants víctimes de les guerres.

A partir dels documents i els vostres coneixements, expliqueu com les diferents expressions artístiques de la cultura catalana poden ser una eina de plantejament de debats o de resolució de conflictes.

2e partie : traduction en français (4 points)

Myroslava té tretze anys i prompte farà un any que és a Amposta. Va arribar unes setmanes després que esclatés el conflicte i ara viu aquí amb la seua mare i germana. El seu pare és al front, lluitant a les trinxeres de Bakhmut. Abans de sortir d'Ucraïna, la noia va viure amagada al soterrani de casa amb altres famílies, mirant de protegir-se dels bombardejos. Com altres companys, va arribar a les Terres de l'Ebre després d'un periple de dues setmanes per diferents països i amb moltes hores d'autobús a l'esquena.

DOCUMENT 1

Així és el dia a dia dels joves refugiats ucraïnesos a les Terres de l'Ebre

La guerra d'Ucraïna és a més de tres mil quilòmetres, però els míssils, la mort i la destrucció se senten cada dia a les escoles i instituts de casa nostra. Un centenar llarg de joves refugiats ucraïnesos estan escolaritzats a les Terres de l'Ebre.

Viuen aquí amb les seues mares. Els pares s'han quedat allà, desplaçats al front de guerra o esperant ser mobilitzats. La separació de totes estes[1] famílies i la incertesa sobre el seu futur provoca una angoixa indescriptible en estos adolescents.

Somiar les sirenes antiaèries

Myroslava té tretze anys i prompte farà un any que és a Amposta. Va arribar unes setmanes després que esclatés el conflicte i ara viu aquí amb la seua mare i germana. El seu pare és al front, lluitant a les trinxeres de Bakhmut. Abans de sortir d'Ucraïna, la noia va viure amagada al soterrani de casa amb altres famílies, mirant de protegir-se dels bombardejos. Com altres companys, va arribar a les Terres de l'Ebre després d'un periple de dues setmanes per diferents països i amb moltes hores d'autobús a l'esquena. Una vegada escolaritzada aquí, un matí, el so de la sirena d'una fàbrica propera es va sentir des de l'aula i ella va tenir un atac de pànic. Explica que el soroll és molt semblant al de les alarmes antiaèries. Les ha sentit massa vegades i encara les somia ara. Myroslava comença a entendre que la cosa va per llarg i que, amb tota probabilitat, el curs vinent continuarà estudiant aquí.

Matvii, en canvi, té pressa. Este noi, de dotze anys, explica meravelles de la seua ciutat, Dnipro, i està convençut que la guerra acabarà prompte i que podrà tornar a casa amb el seu pare i els seus amics. Fa segon d'ESO[2], però està perfectament informat de tot el que passa a Ucraïna. Parla cada dia amb els alumnes amb qui fa només uns mesos compartia aula. Són també refugiats, en altres països d'Europa. Ell ara aprèn català i fa nous amics, però segueix les classes que els professors del seu institut a Dnipro fan cada dia per videoconferència. No vol desconnectar de la seua vida a Ucraïna.

Suport emocional

El dia a dia a l'escola no és fàcil. Estos nois estan al cas de tot el que passa al seu país. L'endemà d'un bombardeig, els silencis i les cares llargues són habituals. Els joves ucraïnesos es busquen entre ells, passegen en grup pel pati i es fan costat. Són llestos i aprenen ràpid, especialment la llengua. No fa ni un any que són aquí i comuniquen força bé en català amb companys i professors. Però l'idioma i les altres assignatures són, d'entrada, matèria secundària. La seua situació emocional és la prioritat. I així ho han entès els equips directius i docents dels centres educatius.

[1] Este, esta, estos, estes: equivalents dels adjectius demostratius *aquest, aquesta, aquests, aquestes* a les Terres de l'Ebre i al País Valencià

[2] Segon d'ESO: classe de quarta

Este matí no hi ha notícies d'Ucraïna. Bon senyal. A l'aula d'acollida[3], Myroslava demana al professor si pot sortir un moment a parlar amb el seu pare, que li està trucant. "Clar que sí, ves-hi. I digues-li que estàs aprenent molt". Els soldats, al front, tenen molt restringides les comunicacions i acaben trucant a les seues famílies en hores intempestives. Este matí, Sasha ha volgut sentir la veu de la seua filla. En tornar a classe, s'adreça al mestre: "Meu pare envia a tu forta abraçada des de Bakhmut".

Albert Mestre, *Setmanari l'Ebre,* 24 de febrer de 2023

[3] Aula d'acollida: Classe dedicada a l'alumnat nouvingut amb aprenentatge intensiu de la llengua i progressiva incorporació a l'aula ordinària en el marc de l'escola inclusiva.

DOCUMENT 2

Cançó de les mans

De l'home mire[1] sempre
les mans.

Mans de xiquet, ben netes,
mans de xiquet que es faran grans.
Mans que en la nit busquen
allò que no troben mai.

Mans dels que maten, brutes;
mans fines que manen matar.
Mans tremoloses, eixutes,
mans tremoloses,
mans dels amants.

De l'home mire sempre
les mans.

Mans tan dures
dels que passen fam.
Mans tan pures
de quan érem infants.

De l'home mire sempre
les mans.

Raimon, *Cançó de les Mans*, 1968

[1] Mire: forma valenciana de la primera persona del singular del present d'indicatiu

DOCUMENT 3

Naixement de l'ONG Pallassos Sense Fronteres

Durant el Nadal del 1992, un pallasso professional de Barcelona va rebre una trucada d'un grup de nenes i nens de l'Escola "Projecte" a Barcelona. Proposaven que es realitzessin espectacles als camps de refugiats de l'antiga Iugoslàvia. Els nens i nenes assumirien les despeses i acompanyarien els artistes durant el viatge. Aquesta acció formava part d'unes jornades a favor de la Pau organitzades a Barcelona per intentar aturar la incipient guerra dels Balcans.

El 26 de febrer de 1993, Tortell Poltrona, juntament amb la seva companya Montserrat Trias i el seu fill, Blai Mateu, van realitzar el primer espectacle al camp de refugiats de Savudrija de Veli Joze, a la península d'Ístria. La utilitat del circ i l'art del riure amb població refugiada es va evidenciar en la resposta dels nens de Veli Joze. Es va decidir fer un segon viatge dos mesos després amb un grup de malabaristes. En aquest viatge es van establir les bases per a la creació d'una organització que ajudés els artistes a fer espectacles gratuïts per a les persones que pateixen situacions de crisi, especialment per a la infància. És el que els nens de l'escola "Projecte" els havien demanat inicialment.

www.clowns.org

DOCUMENT 4

Cartell de la pel·lícula *La llum d'Elna*, realitzada per Sílvia Quer el 2017

Basada en fets reals, *La Llum d'Elna* és una pel·lícula que ens transporta a la Maternitat d'Elna, al Rosselló. Fou un oasi de vida enmig de l'horror de la Guerra Civil espanyola i de la Segona Guerra mundial que va acollir centenars de mares embarassades dels camps d'internament d'Argelers i de Ribesaltes, i tot això gràcies a la jove infermera suïssa Elisabeth Eidenbenz.

SUJET 2

Thématique : « Imaginaires »

1re partie : synthèse en langue catalane (16 points)

Vous élaborerez, en catalan, une synthèse du dossier documentaire ci-après, en 500 mots environ.
Vous pouvez organiser votre propos comme vous le souhaitez ou vous appuyer sur les trois temps suggérés ci-dessous.

Mostreu com aquest dossier il·lustra la figura de la bruixa i les seves diferents interpretacions, al llarg del temps.

Fent referència al corpus de documents, mostreu com la percepció de la figura de la bruixa és reveladora de l'evolució de les societats.

A partir d'aquests documents i dels vostres coneixements, expliqueu com una figura llegendària pot servir per tractar qüestions contemporànies.

2e partie : traduction en français (4 points)

Si agafeu el carrer de Sant Jaume, arribareu a l'església romànica del segle XII. En canvi, al carrer de Sant Joan hi trobareu molts comerços i artesans, i potser alguna... bruixa! Però tranquils, no són dolentes!

Diu la llegenda que, en un passat llunyà, quan la màgia i la bruixeria eren habituals, les bruixes s'amagaven a les coves del Conflent, on passaven l'hivern.

Quan acabava l'hivern, pujaven a l'escombra i sortien de les coves per celebrar l'arribada de la primavera amb els vilafranquins, aportant-los felicitat, alegria i prosperitat per a tot l'any.

DOCUMENT 1

La bruixa es redibuixa

A partir de les primeres dècades del segle XV, en algunes regions al voltant de la Mediterrània Occidental (entre les quals, Catalunya), algunes persones seran considerades membres d'una suposada confabulació diabòlica i començaran a ser denunciades a la justícia per haver assassinat criatures, emmetzinat el bestiar i haver fet caure calamarsa sobre els conreus. Després de ser torturades, acabaran confessant que són bruixes i bruixots, i explicaran que ha estat el mateix diable, el seu senyor, qui els ha ajudat a provocar tots aquells mals.

Som als inicis d'un peculiar episodi de la història europea que actualment es coneix com la cacera de bruixes. Un fenomen que s'acabaria consolidant i feminitzant, a finals del segle XV, per estendre's tot seguit arreu del continent, i que portaria a la forca i a la foguera desenes de milers de dones i homes, durant els segles moderns; especialment, durant el segle XVII, una centúria caracteritzada per la crisi climàtica, econòmica i social. Haurien de passar encara moltes generacions perquè, ja en època de la Il·lustració, les elits intel·lectuals europees arribessin a un consens definitiu: la bruixeria no existia ni havia existit mai; els suposats crims comesos per les bruixes eren fruit de la superstició medieval, i les confessions de les acusades eren el resultat de les irregularitats dels judicis i del fanatisme dels perseguidors.

La fi de la cacera, derivada de la negativa dels mateixos tribunals a acceptar com una realitat aquell crim inversemblant, no va significar, tanmateix, la desaparició de les creences populars sobre la bruixeria i el malefici. Aquelles creences, molt arrelades entre la població europea, van continuar ben vives. I, en alguns llocs, l'imaginari tradicional de la bruixeria es va mantenir gairebé intacte fins ben entrat el segle XX, coincidint amb la seva reformulació i (re)popularització a través de la literatura i el cinema, en el context de la nova cultura de masses. Catalunya és un escenari privilegiat per a l'estudi d'aquest fenomen històric apassionant. La precocitat de les persecucions en territori català, sumada a la seva intensitat durant els segles moderns, converteixen el nostre país en un dels epicentres de la cacera de bruixes europea. En aquest sentit, la mecànica i les motivacions de la cacera de bruixes catalana coincideixen plenament amb la dinàmica general en l'àmbit europeu. La repressió del crim de bruixeria va ser un fenomen d'abast continental però amb una clara articulació d'àmbit local, en el marc d'unes comunitats que buscaven entre les seves veïnes les culpables de les desgràcies que els afectaven, tot fent ús de mecanismes com ara l'estigmatització, la fama i el rumor, i col·laborant sovint amb les autoritats jurisdiccionals més properes.

Les darreres investigacions a escala internacional han pogut demostrar l'emergència d'acusacions per bruixeria en el marc de conflictes familiars i veïnals, i especialment durant episodis d'inestabilitat, quan aquella acusació es convertia en una espècie de catalitzador de les tensions socials, amb un marcat caràcter de gènere.

Avui podem constatar com la bruixeria, la cacera de bruixes i la pròpia figura estereotípica de la bruixa han esdevingut elements essencials de la cultura pop occidental, gràcies, en part, a la seva gran plasticitat i al seu elevat poder suggestiu. Més enllà dels estudis especialitzats, la figura de la bruixa ha estat reinterpretada per multitud de corrents artístics, polítics, filosòfics, literaris i esotèrics al llarg dels darrers cent cinquanta anys: l'univers de la bruixeria ha estat utilitzat i remodelat per tal d'adaptar-lo a interessos diversos i, sovint, incompatibles.

Agustí Alcoberro i Pau Castell, "Un fenomen europeu", presentació del dossier especial sobre la cacera de bruixes a Catalunya, *Sàpiens*, núm. 228, març del 2021

DOCUMENT 2

Les bruixes de Vilafranca de Conflent

Tant si entreu per la Porta d'Espanya com per la de França, us sorprendran les imposants muralles i els secrets de la ciutat que s'amaguen a l'interior. Hi trobareu dos carrers paral·lels que acullen i inspiren molts artistes i artesans. Si agafeu el carrer de Sant Jaume, arribareu a l'església romànica del segle XII. En canvi, al carrer de Sant Joan hi trobareu molts comerços i artesans, i potser alguna... bruixa! Però tranquils, no són dolentes!

Diu la llegenda que, en un passat llunyà, quan la màgia i la bruixeria eren habituals, les bruixes s'amagaven a les coves del Conflent, on passaven l'hivern.

Quan acabava l'hivern, pujaven a l'escombra i sortien de les coves per celebrar l'arribada de la primavera amb els vilafranquins, aportant-los felicitat, alegria i prosperitat per a tot l'any.

Així doncs, s'ha convertit en una tradició catalana oferir a algú proper o a un nen una bruixa com a senyal d'amistat. Cal penjar-la a casa o a l'habitació dels nens, per allunyar els mals esperits i deixar lloc a la felicitat.

Lloc web de l'Oficina de Turisme Conflent Canigó,
pàgina "Les muralles de Vilafranca de Conflent"

DOCUMENT 3

Cançó de fer camí

Vols venir a la meva barca?
- Hi ha violetes a desdir!
anirem lluny sense recança
d'allò que haurem deixat aquí.

Anirem lluny sense recança
- i serem dues, serem tres.
Veniu, veniu, a la nostra barca,
Les veles altes, el cel obert.

Hi haurà rems per a tots els braços
- i serem quatre, serem cinc!
i els nostres ulls, estels esparsos,
oblidaran tots els confins.

Partim pel març, amb la ventada,
i amb núvols de cor trasbalsat.
Sí, serem vint, serem quaranta,
amb la lluna per estandard.

Bruixes d'ahir, bruixes del dia,
ens trobarem a plena mar.
Arreu s'escamparà la vida
com una dansa vegetal.

Dins la pell de l'ona salada
serem cinc-centes, serem mil,
Perdrem el compte a la tombada.
Juntes farem la nostra nit.

Maria-Mercè Marçal, *Bruixa de dol*, 1979

DOCUMENT 4

Fotografia promocional d'una samarreta reivindicativa

Text imprès a la samarreta de color violeta:

Som les netes de les bruixes
Que no vau poder cremar

(Versió catalana d'un eslògan famós arreu del món)